

SNB berichten

#54
september 2012

IN DEZE UITGAVE: MARIEKE VAN DER WERF OVER DUURZAAMHEID • SCHOUDERS ONDER INZET VAN GERECYCLED FOSFAAT • KORTE BERICHTEN: AANBESTEDING HOGEDRUKSTOOMKETELS GEPUBLICEERD • EURO6 DE NIEUWE VORM VOOR VRACHTWAGENS SNB

NUTRIËNTENPLATFORM BEZOEKT SNB

Zo'n veertig leden van het Nutriëntenplatform stonden op donderdag 23 augustus 's ochtends vroeg voor de deur van SNB in Moerdijk. In de ochtend wisselden zij concrete projectervaringen met fosfaatterugwinning uit; in de middag stond een rondleiding in de installatie van SNB op het programma.

Het uitwisselen van projectervaringen was een grote wens van Arnoud Passenier, Ketenregisseur Fosfaatkringloop. Goed voorbeeld doet immers goed volgen. Fosfaat terugwinnen deed ieder van de negen partijen op een andere manier. De verhalen van LTO Nederland, de Unie van Waterschappen, Twence Afval en Energie, de Betuwse Slibcomposteerder GMB, Van Gansewinkel, Thermphos, VIM, Reststoffenunie en de Gemeente Amsterdam illustreerden dat er vele routes zijn voor de terugwinning van fosfaat. Alle deelnemers luisterden aandachtig naar de verhalen. Ondanks dat het soms om concurrerende projecten en bedrijven ging, woog het maatschappelijk belang duidelijk zwaarder dan het individuele belang.

Marcel Lefferts opende de ochtend met een presentatie over SNB. Na afloop was er een kleine attentie voor alle deelnemers. Analoog aan de ansichtkaart die SNB ooit uitgaf met een toiletpot en daarbij de tekst 'Het Einde?', gaf zij nu aan alle deelnemers het WC-boek cadeau. Dit om aan te geven dat de toiletpot geen eindstation is, maar juist het begin van de productie van secundair fosfaat. De reacties uit het publiek waren positief. Met veiligheidshelmen op trok het gezelschap na de lunch de installatie in.

ARNOUD PASSENIER, KETENREGISSEUR FOSFAATKRINGLOOP:

SCHOUDERS ONDER DE NUTTIGE INZET VAN GERECYCLED FOSFAAT

Arnaud Passenier is Ketenregisseur Fosfaatkringloop bij het ministerie van I&M. Zijn taak is om samen met de 20 ondertekenende partijen de ambitieuze doelstelling van het Ketenakkoord Fosfaatkringloop te realiseren: binnen twee jaar moet er een duurzame en circulaire markt met nuttige toepassing van gerecyclede fosfaatgrondstoffen zijn. Hij helpt de partijen en zet hen aan tot het uitwerken van concrete business cases. Duurzaamheid met behulp van economische motieven is haalbaar en dat wil hij laten zien. Na een jaar tijd voor een tussenstand.

“Het is van levensbelang dat we goede oplossingen vinden om secundair fosfaat te winnen”, benadrukt Passenier. “De wereldbevolking groeit; al die monden moeten we blijven voeden. Voedingspatronen veranderen waardoor er meer voedsel nodig is. Er wordt meer vlees gegeten en dus moeten we soja, maïs en graan verbouwen. Die hebben alle fosfaat nodig om te bemesten. Fosfaat is een wezenlijk bestanddeel van kunstmest en zorgt ervoor dat planten groeien. De kunstmestindustrie gebruikt op grote schaal fosfaaterts als grondstof. Alleen hebben China, de Verenigde Staten en Rusland de grenzen voor export van fosfaaterts dichtgegooid. De grootste reserves in de wereld liggen in Marokko (ongeveer 70%). Als Europa heel afhankelijk wordt van deze fosfaatproductie in Marokko, dan zullen we een steeds hogere prijs moeten betalen. Bovendien wordt een deel van dit fosfaat in Marokko gewonnen in betwist gebied, de westelijke Sahara. Een uitbraak van een burgeroorlog kan tot gevolg hebben dat de export stagneert. Als Europa moeten we niet zo kwetsbaar willen zijn.”

Passenier's interesse voor het fosfaatprobleem werd gewekt toen hij als strategisch adviseur bij het Ministerie van I&M werkte. In 2009 heeft hij een verkenning gepubliceerd naar de samenhang tussen de schaarste aan energie, voedsel en grondstoffen en de gevolgen voor Nederland. Fosfaatschaarste wordt belangrijk, maar het stond nog niet op de politieke agenda. Passenier: “De Innovatie-Estafette van de Club van Maarssen was vorig najaar de ideale gelegenheid om het Ketenakkoord te sluiten met de 20 partijen. Binnen vier maanden waren alle partijen zover: we gaan samen de schouders zetten voor duurzaam fosfaat(her)gebruik en de creatie van een markt voor gerecyclede fosfaat. We pinnen

ons niet vast op exacte hoeveelheden, maar wel op het doel: het realiseren van een duurzame markt.”

In een land waar nog een overschot is aan fosfaathoudende mest- en afvalstoffen is het winnen van gerecyclede fosfaat een logische keuze. Daar zijn volgens Passenier drie routes voor: drogen, vergisten en verbranden. Mest wordt gedroogd om er zoveel mogelijk water uit te halen en transportkosten te minimaliseren. Vergisten gebeurt bij waterzuiveringsinstallaties door biogas eruit te halen en struvietkorrels te produceren en je kunt slib verbranden en fosfaatrijke as produceren, de methode van SNB.

VOORTVAREND TE WERK

Passenier: “Het is zaak de concrete business cases verder te ontwikkelen. Goede voorbeelden zijn Thermphos dat helemaal wil overstappen naar secundair fosfaat en ICL Fertilizers dat zijn hele installatie heeft aangepast voor de productie van kunstmest uit gerecyclede fosfaat. SNB heeft een heel belangrijke positie in deze business cases. Tot op heden is zij heel voortvarend te werk gegaan en heeft zij het vertrouwen binnen de water-, landbouw en afvalsector gewonnen. Mijn belangrijkste advies voor SNB is om ook op de lange termijn vernieuwend te blijven. En daartoe goed gebruik te maken van de kennispartijen in het Nutriëntenplatform. Ik ben onder de indruk van hoe Marcel Lefferts tot op heden in deze processen staat en heb er dan ook alle vertrouwen in dat het gaat lukken.”

“Het is van levensbelang dat we goede oplossingen vinden om secundair fosfaat te winnen”

EEN WERELD TE WINNEN MET FOSFAATTERUGWINNING

“Of ik van nature een interesse heb in duurzaamheid? Eerlijk gezegd: nee. Ik kreeg in mijn opvoeding mee om geen rotzooi voor anderen achter te laten, maar was niet erg bezig met het voortbestaan van de aarde. Mijn interesse voor duurzaamheid ontstond in de jaren '90. Toen hielp ik als communicatieadviseur opdrachtgevers met milieucommunicatie en milieuzorg, zoals het toen nog heette. Omvang en urgentie van de problematiek waren voor mij aanleiding om me in te zetten voor een duurzame toekomst. En die 'drive' is sindsdien alleen maar gegroeid.” Toen de Tweede Kamer zich aandeed, lag het dan ook voor de hand dat Marieke van der Werf woordvoerder Duurzaamheid voor het CDA werd. Met een speciale interesse in grondstoffenterugwinning. Marieke geeft haar kijk op duurzaamheid en fosfaatterugwinning.

Thuis heb ik geen gloeilamp. Ik gooi zo min mogelijk eten weg, eet niet alle dagen vlees en neem de trein en de fiets. Dat is mijn persoonlijke aanpak voor duurzaamheid. Deze individuele inspanningen kunnen de wereld echter niet redden. Het moet komen van grote systeemveranderingen waar overheid en bedrijf bij betrokken zijn. Zelf ben ik gecharmeerd van de cradle-to-cradle gedachte en de circulaire economie: een economie die verspilling tegengaat, niet zozeer door zuiniger om te gaan met grondstoffen, maar door te zorgen dat die grondstoffen op waarde en in het systeem blijven. Op die manier krijg je ook het bedrijfsleven mee: het biedt kansen voor businessconcepten.

UPCYCLING HEEFT DE VOORKEUR

Andere politieke partijen reageren vooral op de schaarste door zuinig te zijn met grondstoffen. Het CDA zet meer in op het herwinnen en op waarde houden van grondstoffen. Alhoewel Nederland koploper is in recycling, kan het altijd nog beter. Het is het beste als je het gerecyclede materiaal opnieuw kunt inzetten voor het oorspronkelijke product: upcycling. Dus tuinmeubelen worden geen tuinpaaftjes, maar opnieuw tuinstoelen. Nu verbranden we nog te veel afval, weliswaar met

energiewinning, maar liever houd je de grondstoffen in het systeem.

HOGER OP DE POLITIEKE AGENDA

Het fosfaatprobleem vind ik heel urgent. Urgenter dan het nu op de politieke agenda staat. Dadelijk moeten we 10 miljard monden voeden. Grondstoffenschaarste is een onderkend probleem, maar vaak gaat het dan over zeldzame aardmetalen, terwijl ik vind dat fosfaat bovenaan moet staan. Als we over 50 jaar geen iPads en iPods meer kunnen maken, omdat de benodigde metalen op zijn, is dat ook een serieus probleem, maar onze voedselvoorziening is belangrijker.

Het fosfaatprobleem is urgent, niet alleen omdat de hoeveelheid fosfaaterts afneemt, maar ook omdat de arbeidsomstandigheden om het te winnen slecht zijn en belastend voor mens en milieu. We hebben nog onvoldoende alternatieven voor fosfaat. Daarom moeten we het terug-

winnen door in West-Europa een industrie op te zetten die dat op een milieuvriendelijke manier doet.

NUANCERING VAN NORMEN

Mijn Europese collega's in de politiek nemen de grondstofschaarste wel serieus, maar het heeft nog te weinig prioriteit. Bijvoorbeeld: er zijn in Europa normen voor hoeveel fosfaat je maximaal op je land mag uitstorten. Die normen zijn nu zo streng dat er fosfaat uit de mineralenkringloop verdwijnt. Het CDA pleit ervoor om wat flexibeler te zijn: door precisielandbouw voor ieder gewas in elke groeifase exact aangeven hoeveel fosfaat nodig is.

Een andere oplossing is om naar alternatieven te zoeken voor gewassen die veel fosfaat gebruiken. Een voorbeeld is soja, waarvan diervoeding wordt gemaakt. Daar gebruikte je eerst diermeel voor, maar door de BSE-kwestie is dat verboden. Je kunt dit ook nuanceren door diermeel van runder- en schaapafval uit te sluiten, maar nog wel kippen- en varkensafval te gebruiken. Zo kun je de hoeveelheid

“Zelf ben ik gecharmeerd van de cradle-to-cradle gedachte en de circulaire economie”

SNB MAAKT GROTE STAPPEN MET TERUGWINNEN FOSFAAT

SNB levert slibverbrandingsas aan Thermphos voor de productie van fosfor. De afzet naar Thermphos is begrensd in verband met het ijzergehalte in de as. Het afgelopen jaar steeg de afzet van circa 11.000 ton naar 15.000-18.000 ton, overeenkomend met ongeveer 42-50% van de totale jaarproductie as. Dit niveau is bereikt door intensieve samenwerking met de aandeelhouders om het ijzergehalte in het slib zo ver mogelijk te minimaliseren.

Om uiteindelijk de totale jaarproductie van ongeveer 36.000 ton as te kunnen inzetten voor fosfaat teruggewinning zijn alternatieve verwerkingsroutes nodig. Hierbij werkt SNB samen met HVC (voorheen DRSH). Deze samenwerking is essentieel bij de verwerkingsroutes. Hierbij moet worden geïnvesteerd in onderzoek en mogelijk ook in de bouw en exploitatie van een verwerkingsinstallatie. De samenwerkingspartners kunnen de kosten en risico's delen, terwijl zij maximaal gebruik maken van schaalgrootte door het combineren van de asproductie van beide monoverbranders.

Er zijn drie alternatieve verwerkingsroutes beschikbaar of in ontwikkeling:

ICL FERTILIZERS, AMSTERDAM

Sinds begin 2012 levert SNB als proef een zeer beperkte hoeveelheid as aan ICL, zo'n 25-30 ton/week. Mogelijk worden de hoeveelheden op korte termijn verder verhoogd.

OUTOTEC (THERMOCHEMISCHE VERWERKING) EN ECOPHOS (NAT CHEMISCHE VERWERKING)

Zowel met Outotec als met Ecophos overlegde SNB de afgelopen maanden intensief. Door recente ontwikkelingen bij Ecophos is deze afzetroute waarschijnlijk binnen redelijke termijn realiseerbaar zonder investeringen van SNB. Naar verwachting is in oktober meer duidelijk over deze oplossing, die midden 2014 operationeel moet zijn. Vanaf dat moment kan het fosfaatrecyclingspercentage geleidelijk aan toenemen van de huidige 50% naar onze doelstelling van 100%.

Alle genoemde alternatieven kunnen fosfaathalfproducten of eindproducten maken. Alleen de ICL-route is operationeel. Outotec en Ecophos zijn aan het einde van de ontwikkelingsfase; de Ecophos-technologie is al wel beschikbaar voor laagwaardig fosfaaterts, maar nog niet voor slibverbrandingsas.

benodigd soja verminderen. En in opkomst is nu ook climate smart agriculture. Je kijkt dan wereldwijd waar ecologisch de beste omstandigheden zijn voor gewassen.

OPROEP AAN DE SECTOR

En een derde oplossing is fosfaatherwinning hoger op de agenda krijgen. Wat dat mag kosten? Het zou het mooiste zijn als het geld oplevert. Thermphos is een van de eersten die overstapt naar secundair fosfaat. Daardoor ontstaat er een markt. Misschien zijn er in het begin nog subsidies nodig, maar uiteindelijk moet fosfaat teruggewinning zichzelf bedruipen.

Fosfaat teruggewinning verdient nog wel meer studie. Ik weet nu nog niet exact welke mogelijkheden er zijn en hoe die zich tot elkaar verhouden. Een onderzoek daarnaar ben ik nog niet tegengekomen. Dat zou een mooie taak zijn voor het Nutriëntenplatform. Welke drempels ervaart de sector? Wat houdt hen tegen om fosfaat terug te winnen? Is er behoefte aan meer bedrijven zoals SNB? Waarom pakken de grote afvalverwerkers dit niet op? Ik denk dat er nog een wereld te winnen is en dat hoor ik graag van de sector!

kort
nieuws

SNB EN GRONTMIJ REALISEREN DEMON® INSTALLATIE VOOR DUURZAME AMMONIUMVERWIJDERING

In week 36 is op het terrein van SNB de bouw van een afvalwaterzuiveringsinstallatie op basis van DEMON® technologie gestart. De bouw is in handen van Grontmij, Hegeman en Logisticon. De DEMON® technologie verwijdert het ammonium energie-efficiënt. Nazuivering van het afvalwater vindt plaats in de RWZI – Bath van het Waterschap Brabantse Delta. SNB wil hiermee het verbrandingsproces van zuiverings-slib van de waterschappen, waarbij ammoniumhoudend afvalwater vrijkomt, duurzamer inrichten.

AANBESTEDING HOGEDRUKSTOOM- KETELS GEPUBLICEERD

Op 24 juli 2012 publiceerde SNB de Europese aanbesteding voor de vervanging van twee stoomketels door twee hogedrukstoomketels en om elektriciteit op te wekken via een te plaatsen turbine. Hiermee kan SNB de productie van groene stroom met ongeveer een factor 9 vergroten, waardoor de slibverbrandingsinstallatie bijna geheel in haar eigen elektriciteitsverbruik kan voorzien. Aanbieders hebben tot 18 oktober 2012, 13.00 uur de tijd om een aanbesteding in te dienen bij SNB.

De publicatie is te vinden door te zoeken op www.aanbestedingskalender.nl of rechtstreeks via de link <http://tinyurl.com/cwxsgna>.

SNB IN DE MEDIA

Tijdens de zomervakantie werd SNB onaangenaam verrast door tendentieuze berichtgeving in *de Volkskrant*. De krant suggereerde dat SNB 'onverantwoorde financiële constructies zou zijn aangegaan' en dat het besluitvormingsproces daarbij niet transparant is geweest. SNB werpt deze kwalijke en schadelijke aantijgingen met kracht van zich af. Op www.snb.nl vindt u onze persverklaring bij de berichten van 12 juli 2012. Of kijk op <http://tinyurl.com/8b58vxq>.

BERICHT UIT HET MT

FOSFAAT CENTRAAL IN COALITIEVORMING

Op 12 september 2012 ging een groot deel van stemgerechtigd Nederland naar de stembus voor de Tweede-Kamerverkiezingen. Op het moment van schrijven was de uitslag nog niet bekend; als u dit leest is de coalitievorming in volle gang.

De uitslag van de verkiezingen bepaalt sterk het beleid voor fosfaatterugwinning. Zonder fosfaat geen leven. De wereldwijde fosfaatschaarste en de oplossingen daarvoor mogen van mij nog steeds een stuk hoger op de politieke agenda terechtkomen. Ons slib levert een kostbare grondstof op. Grondstofferugwinning gaat niet alleen over duurzaamheid, maar ook over de economische toekomst van Nederland. Wij kunnen en moeten binnen de EU en mondiaal een koplopersrol vervullen in fosfaatterugwinning. Daarom probeer ik namens SNB fosfaatterugwinning zo veel mogelijk aandacht te geven en de bewustwording te vergroten.

In dit nummer komt de politiek zelf aan het woord. We spraken met Marieke van der Werf, prominent CDA-politica. Zij doet een oproep aan de sector om haar te informeren over oplossingen voor fosfaatterugwinning. Arnoud Passenier, Ketenregisseur Fosfaatkringloop, geeft na een jaar Ketenakkoord Fosfaatkringloop een tussenstand. Het Nutriëntenplatform vergaderde en kreeg een rondleiding bij SNB.

Wij zien uit naar de nieuwe regering. En vertrouwen op stevige standpunten en ambities als het gaat om terugwinning van grondstoffen.

Marcel Lefferts, directeur SNB

ZUINIG MET EMISSIES, OOK OP DE WEG

Sinds 18 juni krijgt SNB slib aangeleverd in elf gloednieuwe Mercedes Benz Actros vrachtwagens, die voldoen aan de Euro6-norm. Euro6 is de emissienorm voor voertuigen, die naar verwachting in september 2014 van kracht zal worden. Deze norm zorgt voor een verlaging van de emissie van 80% stikstofoxide (NO_x) en 66% fijnstof. Dat niveau is vergelijkbaar met de zuinigste dieselpersonenauto's die momenteel op de weg rijden. Waarom nu al voldoen aan een norm die pas eind 2014 van kracht wordt? We spreken met Chris Dillen van Heeren Transport B.V.

"Heel simpel", vertelt Dillen, "de auto's waarmee we reden waren aan vervanging toe. We konden nog kiezen voor Euro5-vrachtwagens, maar omdat Euro6 eraan komt, vonden we het de extra investering waard om over te stappen. SNB is een grote opdrachtgever voor ons en spant zich in om in de hele keten de emissies zo laag mogelijk te houden. Daar wilden we met het transport graag aan bijdragen."

Heeren Transport
zet nu in totaal elf
nieuwe vrachtwagens
in voor SNB

De keuze voor Mercedes was snel gemaakt. Ook Scania kon een Euro6-auto leveren,

maar alleen Mercedes bouwde een compleet nieuw model vrachtwagen met een nieuwe carrosserie, een betere aerodynamica, een nieuwe motor, een beter reinigingssysteem van uitlaatgasen en een verbeterde achterasophanging. De Euro6-vrachtwagens hebben daardoor ook een lager brandstofverbruik; het verschil is een paar procent.

MOOIER OP DE WEG

Dillen: "Nieuw is ook het Fleetboard boordcomputersysteem, dat het rijgedrag van de

chauffeur registreert. Door dit te analyseren kun je de chauffeur tips meegeven om nog zuiniger te rijden en zo meer te besparen op het brandstofverbruik. Van de chauffeurs horen we dat de auto's prettiger rijden. De versnellingsbak is verbeterd – standaard rijd je op de automaat – en hij stuurt mooier. De vrachtwagens hebben een streamspace cabine die lijnt met de trekker erachter, waardoor de aerodynamica verbetert en de binnenruimte van de cabine hoger is."

Heeren Transport zet nu in totaal elf nieuwe vrachtwagens in voor SNB: negen trekkers met een trailer erachter en twee vrachtwagencombinaties met containers. Er rijden nog vijf Euro5-combinaties voor het slib dat uit Limburg komt.

EURO6 IN RTL TRANSPORTWERELD

Op 19 en 25 augustus zond het tv-programma RTL Transportwereld een reportage uit over de nieuwe Euro6-vrachtwagens. Het camerateam volgde een autorit van de rioolwaterzuivering in Tilburg naar SNB. Gerard Vissers van Waterschap De Dommel, Hans Melkert van Heeren Transport en Silvester Bombeek van SNB kwamen aan het woord.

Wil je deze uitzending zien? Kijk dan op: <http://www.rtl.nl/xl/#/a/10841>. Het gaat om aflevering 10.

COLOFON